

The first part of the book deals with the general anatomy of the human body, including the skeleton, muscles, and internal organs. It provides a comprehensive overview of the human body's structure and function.

The second part of the book focuses on the anatomy of the head and neck, detailing the skull, facial bones, and the complex network of nerves and blood vessels that supply the brain and other organs in this region.

The final part of the book covers the anatomy of the thoracic and abdominal cavities, describing the lungs, heart, stomach, and other organs. It concludes with a discussion on the importance of anatomy in medicine and the role of the anatomist.

URARTU PIŞMIŞ TOPRAK ESERLERİ HAKKINDA

OSMAN SUMER

İstanbul Arkeoloji Müzeleri üç yıl önce satın alma yolu ile sağlam bir Urartu küpü elde etmiş bulunmaktadır. Urartu sanatının önem kazandığı¹ ve Urartu bölgesinde üç ayrı yerde Türk kazılarının² yürütüldüğü bu sıralarda güzel ve mühim bir eser olan mezkûr küpü (Lev. XLIII) ve İstanbul Arkeoloji Müzelerinde mevcut diğer pişmiş toprak kap parçalarını (Lev. XLIV) bir arada yayın alanına koymayı faydalı görmekteyim.

Söz konusu olan küp (Lev. XLV) İstanbul Arkeoloji Müzelerinin Eski Şark eserleri bölümüne 12900 envanter numarası ile ithal edilmiştir. Ağrı vilâyetinin Taşlıçay kazası halkından Nusret Yıldırım sattığı bu küpün öteden beri evlerinde bulunduğunu ve son zamanlara kadar da yağ ve peynir küpü olarak kullanıldığını ifade etmiştir. Tam olarak ele geçtiği için hemen kullanılmağa başlanmış ve zamanımıza kadar da bu suretle intikal ettiği için itina ile muhafaza edilmiş ve hiçbir surette hasara uğramamış olduğu anlaşılmaktadır.

59 cm. yükseklikte, 47 cm. genişlikte, ağız çapı 22 cm. ve kaidesinin çapı 15 cm. olan bu küpün ilk olarak buluntu yeri üzerinde durarak ve bilâhare muhtelif yönlerden incelemelerimizi ilerleterek bir Urartu eseri olabileceği kanaatına vardık. Heyeti umumiyesi vişne çürüğünü hatırlatan koyu kırmızı renktedir. Ve yer yer beyaz lekeli- dir. Yuvarlak ve muntazam ağız hafif çıkıntılıdır. Kıvrılarak gayet kısa bir boyun teşkil ettikten sonra yayılarak gövde genişliğine inmek- te ve oradan da daralarak dibe ulaşmaktadır. Dibinin çapı ağızdan

¹ Ekrem Akurgal, *Anatolia IV* 1959 S. 67-114; Ekrem Akurgal, *Die Kunst Anatoliens* (Berlin 1962) S. 23-69.

² Erzen-Bilgiç-Boysal-Öğün, *Türk Arkeoloji Dergisi X*, 1961 S. 5-22. Tahsin Özgüç, *Belleten* 25, 1961 S. 253-290. A. Erzen, *Archaologischer Anzeiger* 1962 S. 388-414. Kemal Balkan ve Raci Temizer idaresindeki Patnos kazıları da başarılı olmuştur; bu kazılara ait rapor yakında neşredilecektir. Rusların 1939 dan beri Erivan yakınında Karmir Blur şehrinde yaptıkları kazıların neticeleri hakkında en son eser: B. B. Piotrovski, *Iskusstvo Urartu*, Leningrad 1962.

daha küçük olduğundan gövdenin üst kısmına nazaran aşağıya doğru bir incelik hasıl olmaktadır. Ağız kıvrıntısından sonra gayet kısa, sıkma bir boyundan sonra dar, paralel iki çizgi arasındaki tulâni bir zırhı müteakip hemen gövde teşekkül etmektedir. Gövde genişliğine doğru ikinci tulâni zırh biraz daha kalınca olup üzerinde ara mesafeleri müsavi oniki adet mühür baskısı izi vardır. Bunların hemen hepsi de fazla silik ve bozuk olduklarından birşey farkedilememektedir. Ancak bunların dikkatle bakıldığı zaman mevcut izlerden stilize hayvan motifleri oldukları anlaşılır. Bunun altında yine tulâni olarak inip çıkan dalgalar halinde muhaddeb ve mukaar boş satırlar meydana getiren aynı kalınlıkta bir zırhın süslediği saha görülür. Küpteki süs motiflerinin en tipik ve karakteristik unsuru da bunlardır. Sonra gövdenin en geniş kısmını bir ara vasat olarak ortada bırakan ve üstte altta tam bir tenazür teşkil eden birbirine çok yakın üç sıra paralel çizgiler görülür. Yukarı kısımdaki gurupla alt kısımdaki gurup arasındaki kalan ara saha gövdenin en şişkin orta kısmıdır. Böylece mütenazır bir süs meydana getirilmiştir. Dibe yakın kısımlarda beyazlaşmış sık paralel çizgiler görülmektedir.

Kısaca gözden geçirdiğimiz bu küp Karmir-Blur kazısında mahzende sıra sıra gömülü olarak ele geçen küplerin hemen hemen aynıdır³. Mahzendeki bu küplerin ağız ve üst kısımları kırık ve noksan olmakla beraber yapılan rekonstrüksiyonunda görüldüğü veçhile⁴ son derece isabetli tamamlamalar yapılmıştır. Böylece bir kazı sahasında toplu olarak bulunan eserlere sonradan perakende olarak ele geçmiş tam ve noksansız bir küp iltihak etmektedir. Umumiyetle bu küpler mahzenlerde görülüp demirbaş olarak yerleştirilir ve içlerine günlük olmaktan ziyade ihtiyat mahiyetinde yiyecek ve içecek ihtiyaç maddeleri konurdu. Kalelere, müstahkem mevkilere çekilerek muhasaralara mukavemet eden Urartu devletinin⁵ bu kabil teşilâta sahip olması gayet tabii addedilmelidir.

Tamıttığımız bu yeni küpten sonra teknik benzerlik dolayısıyla İstanbul Arkeoloji Müzelerinde bulunan Urartu küp parçalarını bir defa daha gözden geçirmeği düşündüm. Bunlar Toprakkale'de Bri-

³ R. D. Barnett, Iraq XIV, 1952 Lev. 33, 1. Iraq XXI, 1959 Lev. Ia, 4.

⁴ R. D. Barnett, Iraq XXI, 1959 Lev. I b.

⁵ Urartu tarihi hakkında: A. Götze, Kleinasien S. 187-200; Arif Müfit Mansel İstanbul Üniversitesi Yayınları No. 241, İstanbul 1945 S. 113-139.

tish Museum adına yapılan ilk kazılardan (1879-1899) elde edilerek 1903'de müzeye getirilmiş (Lev. XLVI) kalın, mukavim ve üzerlerinde yatmış veya oturmuş vaziyette arslan ve boğa gibi yırtıcı hayvan kabartmaları bulunan büyük küp parçalarıdır. Bu yırtıcı hayvan kabartmaları korkunç yüzleri ve gerilmiş pençeleri ile küpün üzerine yatırılarak veya oturtularak gayet mahirane bir şekilde intibak ettirilmişlerdir⁶. Hepsi de kırmızı cilâlı renkte olup çok kalın ve mukavim imâl edilmişlerdir. Bunlar da büyük mahzenlerde ele geçmiş eserlerdendir.

Kap kenarlarını süsleyen yüksek kabartma şeklindeki arslan heykelcikleri (Lev. XLVII) Ekrem Akurgal'ın "Buckel-stil" adı ile vasıflandırdığı Urartu eserleri tarzındadırlar⁷. Hacımlar dolgun ve kübik ifadeli olup gözler ve bıyıklar Ekrem Akurgal'ın belirttiği gibi kalkan şekilli şişkinliklerle modele edilmişlerdir⁸. Toprakkale'de bulunmuş olup şimdi British Museum'da saklanan bazı bronz ve pişmiş toprak eserlerde⁹ aynı üslûpta arslan tasvirlerine rastlamaktayız. Ekrem Akurgal'ın Buckel-stil için verdiği kronolojiye¹⁰ uyarak müzedeki bu arslan figürlü kapları Milâttan önce VII. yüzyıla tarihlenmenin doğru olacağı kanaatındayız.

Birer resmini verdiğimiz iki toprak boğa heykelciği de (Lev. XLVIII) stil bakımından Toprakkale'de¹¹ ve Altın-tepe'de¹² bulunmuş diğer Urartu örneklerine benzemektedir. Alın saçının göz altı hizasına kadar inmesi Amandry'nin söylediği gibi bir Urartu özelliğidir¹³.

İstanbul Arkeoloji Müzelerinde bulunan parçalar arasında ince cidarlı ve parlak satırlı kaplar bilhassa zikre şayandır (Lev. XLIX).

⁶ C. F. Lehmann Haupt, *Materialien* S. 112-115 Fig. 86-90.

⁷ Ekrem Akurgal, *Urartäische Kunst, Anatolia IV*, 1959 S. 86 Lev. 16-17. Ekrem Akurgal, *Die Kunst Anatoliens* S. 31 Lev. 15.

⁸ Ekrem Akurgal, *Die Kunst Anatoliens*, S. 31.

⁹ Ekrem Akurgal, *Anatolia IV*, 1959 Lev. 16, 17. Barnett, *Iraq XII*, 1950 Lev. 17.

¹⁰ Ekrem Akurgal, *Die Kunst Anatoliens* S. 31 ve devamı.

¹¹ P. Amandry, *The Aegean and the Near East, Studies presented to Hetty Goldmann* S. 239-260 Lev. 24 v. d.

¹² Ekrem Akurgal, *Die Kunst Anatoliens* Şek. 31-32.

¹³ Amandry, *The Aegean and the Near-East, Studies presented to Hetty Goldman* S. 239 v. d. Ayrıca Bk. Hanfmann, *Anatolian Studies VI* 1956 S. 205-213.

Hususi işaretler veya bir nevi armalarla süslü olan bu nevi seramiğin tam şekilleri de bilinmektedir¹⁴. Tam şekil verebilecek güzel parçalar Toprakkale'deki yeni Türk kazılarında da elde edilmiştir¹⁵. İleri bir teknik ve zarif bir sanat duygusu gösteren bu kap parçaları Urartuların seramik imalinde de büyük bir maharete sahip olduklarına tanıklık etmektedirler.

İstanbul

Osman SUMER

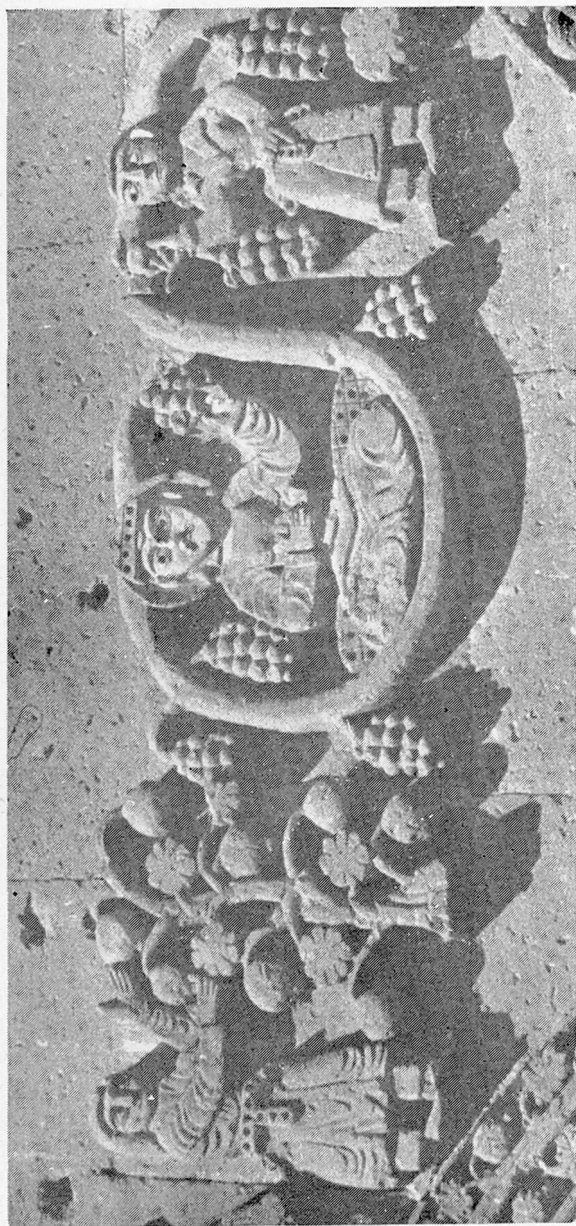
¹⁴ C. F. Lehmann Haupt, Materialien Levha 8.

¹⁵ Erzen-Bilgiç-Boysal-Öğün, Türk Arkeoloji Dergisi X, 1961 Lev. 7-9.

Achthamar

D.T.C.F.
Kütüphanesi

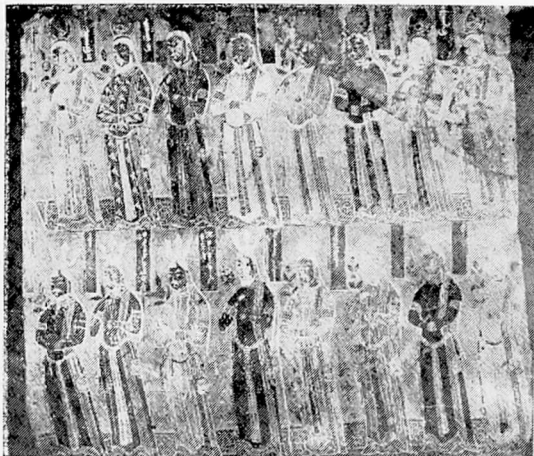

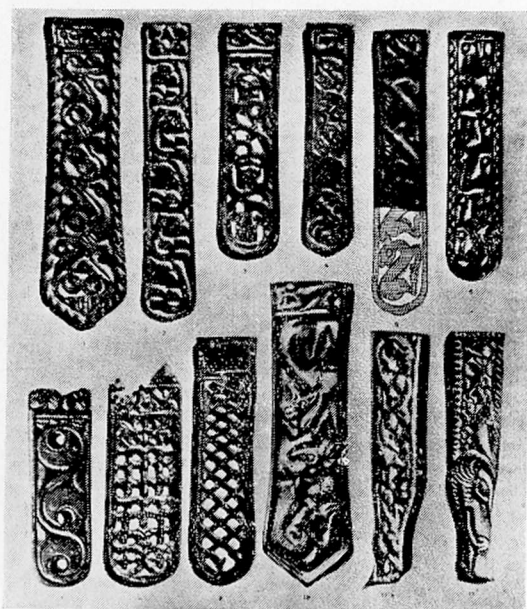
a

b

a

b

a

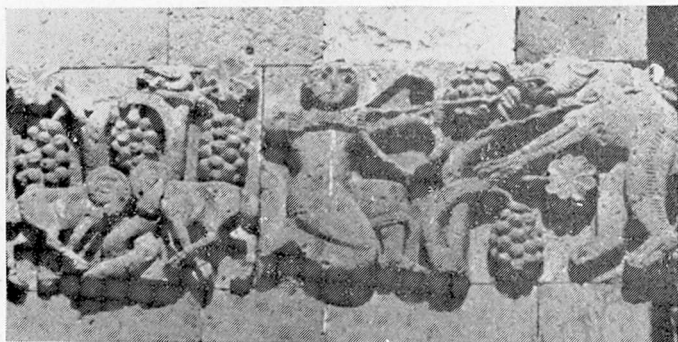
b

a

b

a

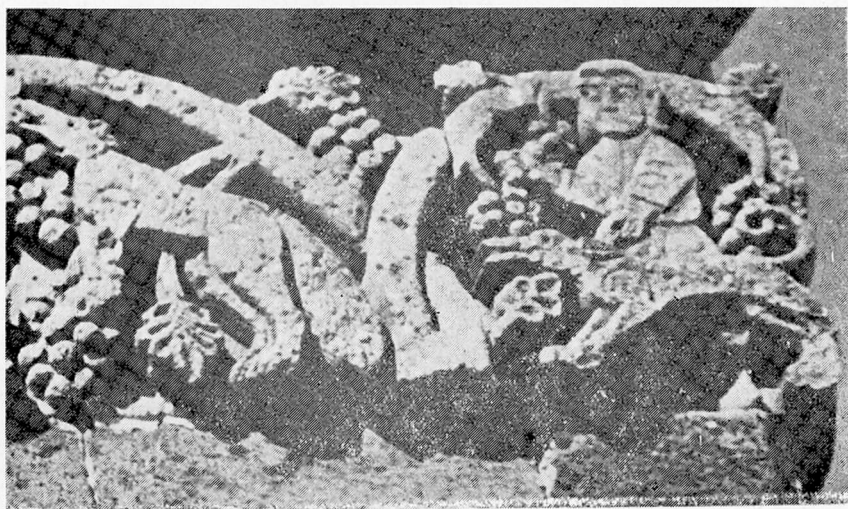

b

a

b

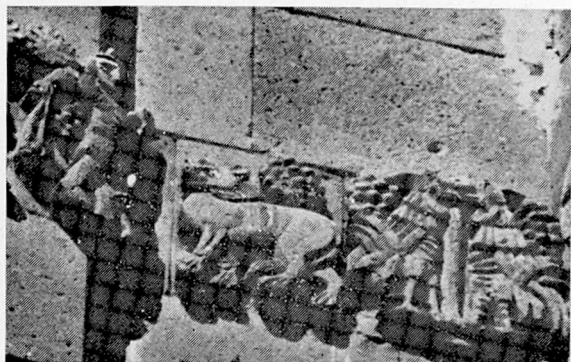

c

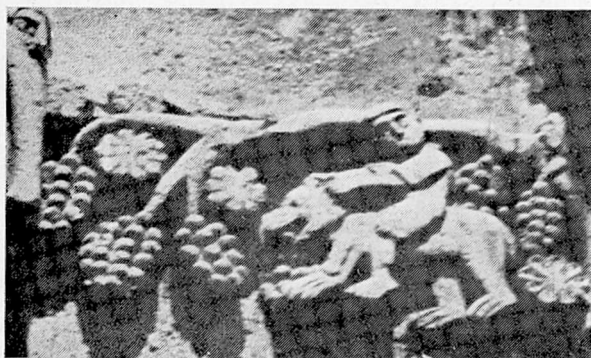
D.T.C.F.

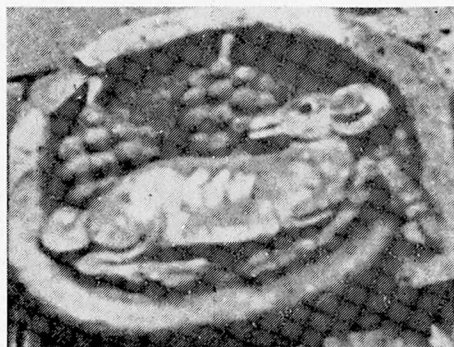
a

b

c

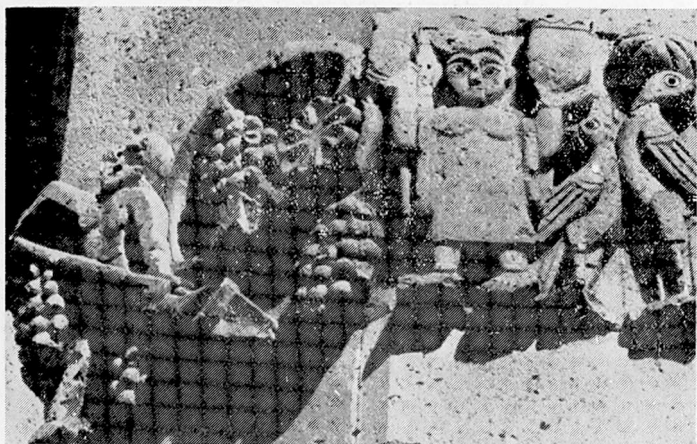
a

b

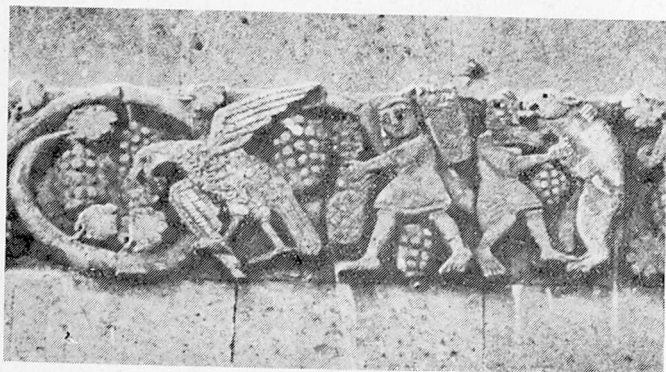
c

a

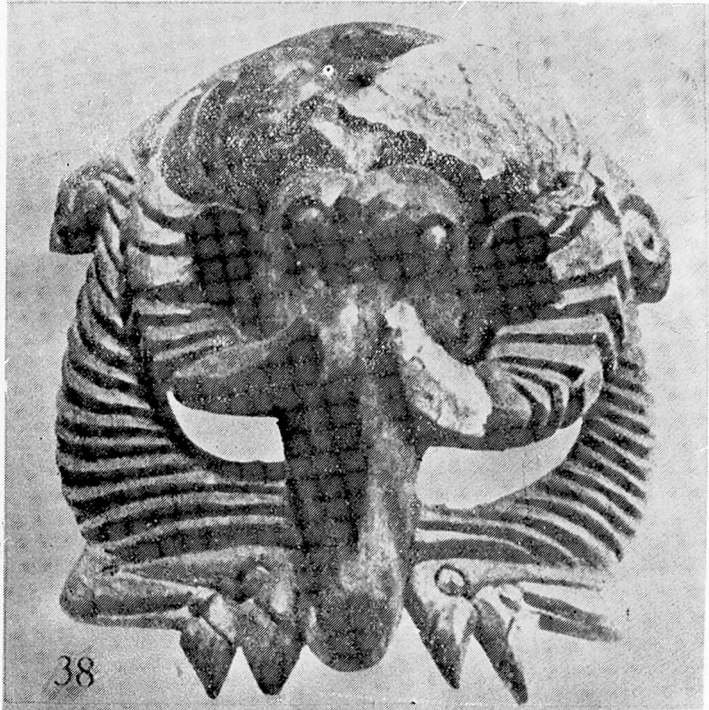
b

c

a

b

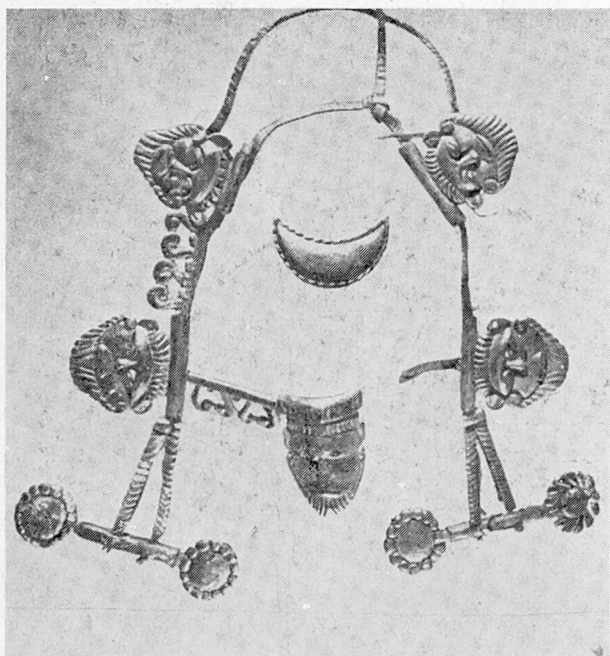
c

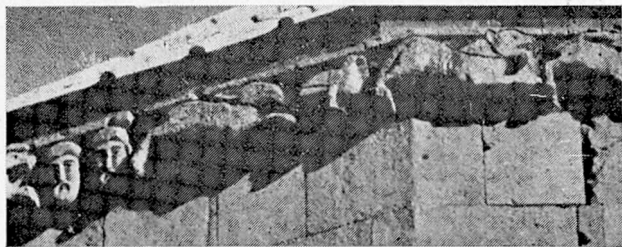
a

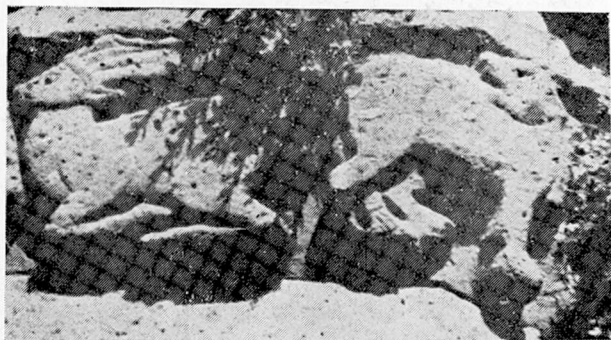
b

c

a

b

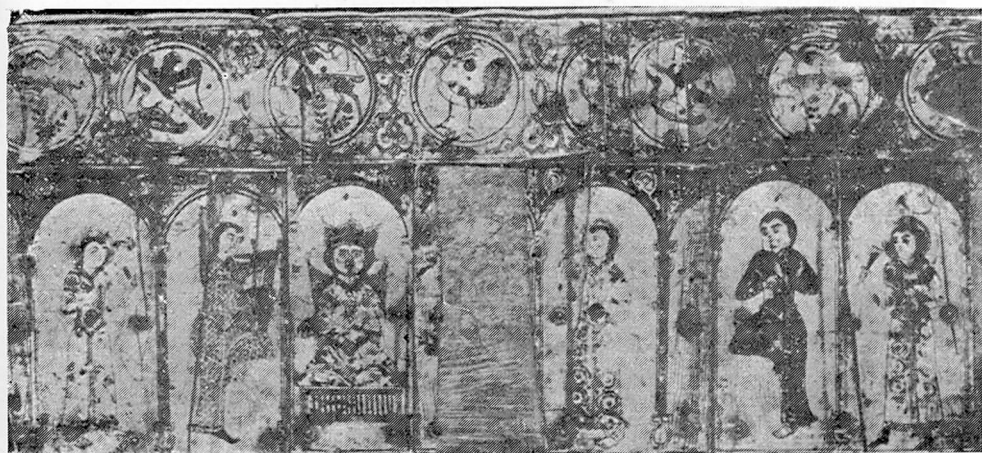
c

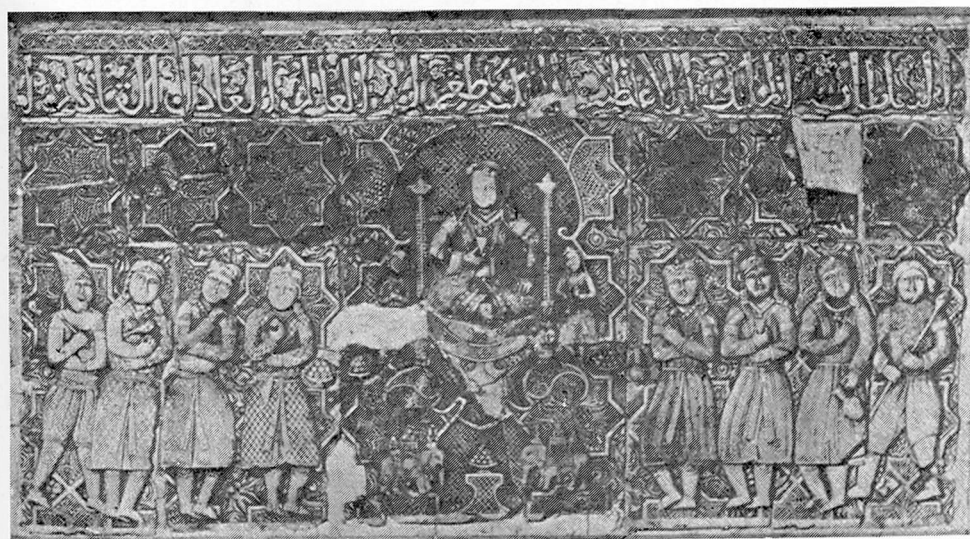
c

b

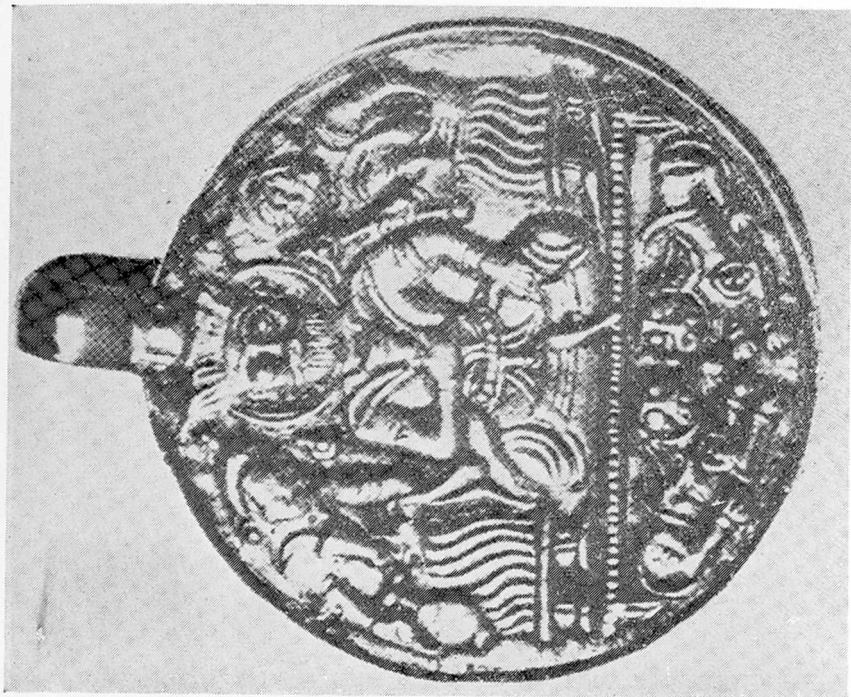
a

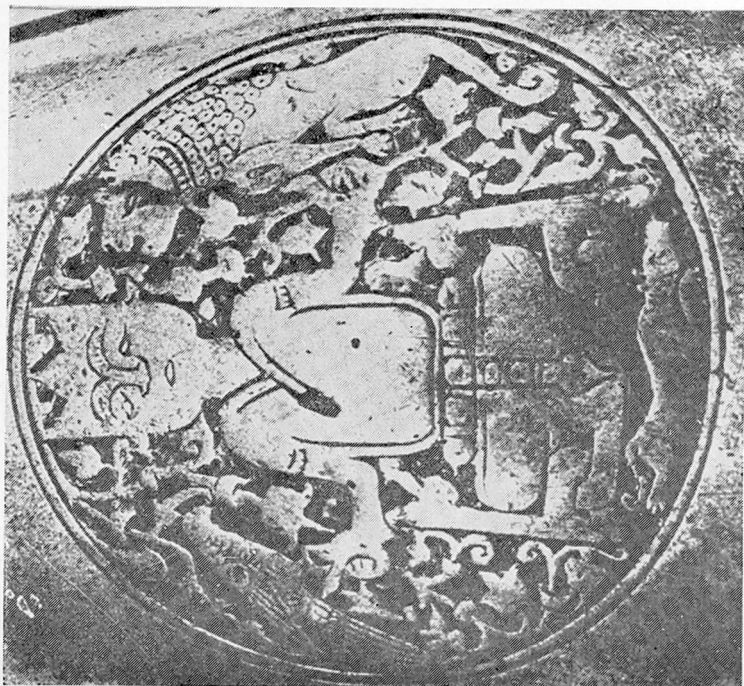
a

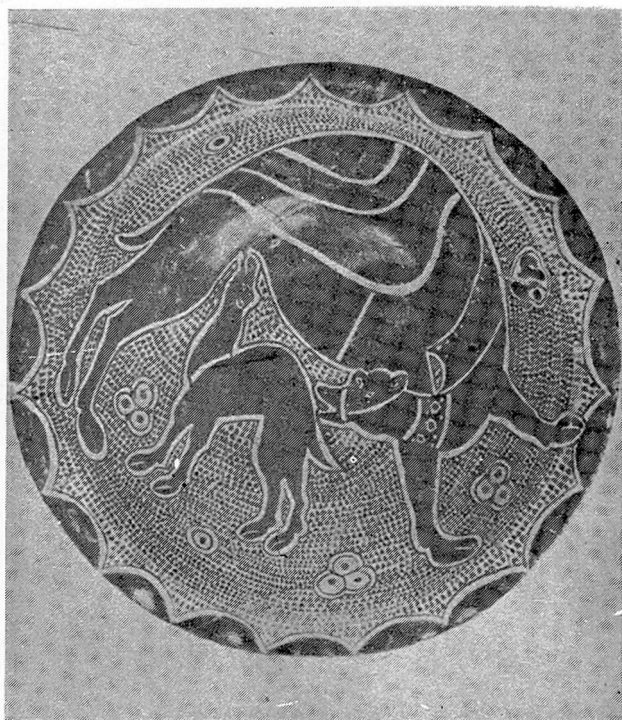
b

b

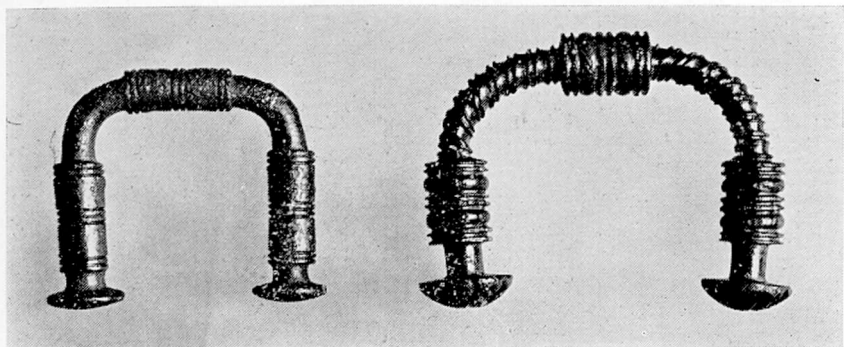
a

a

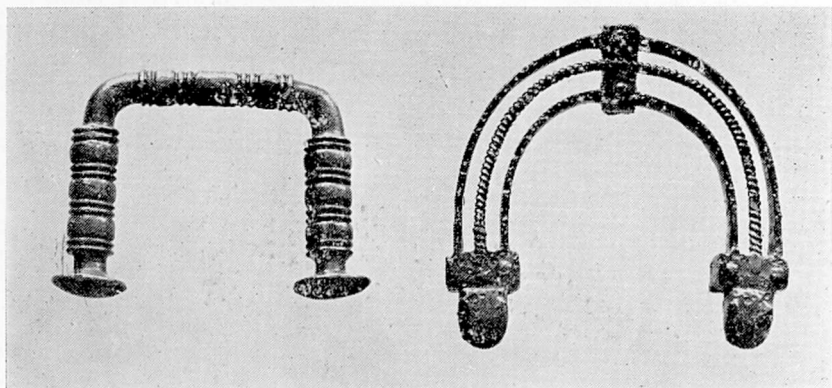

b

a

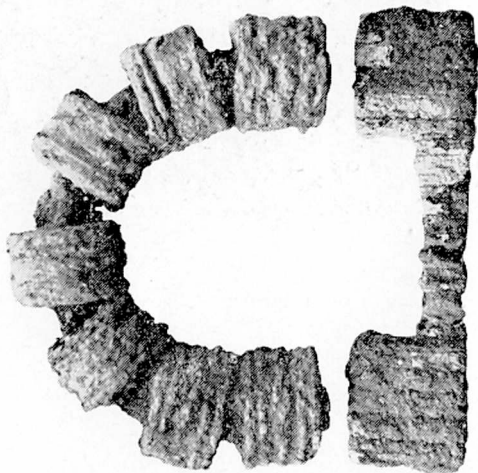
b

c

d

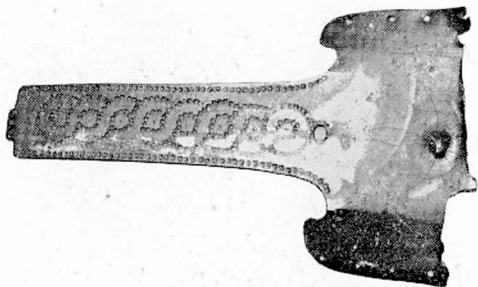
Belts from Emporio

a — Belt from Samos

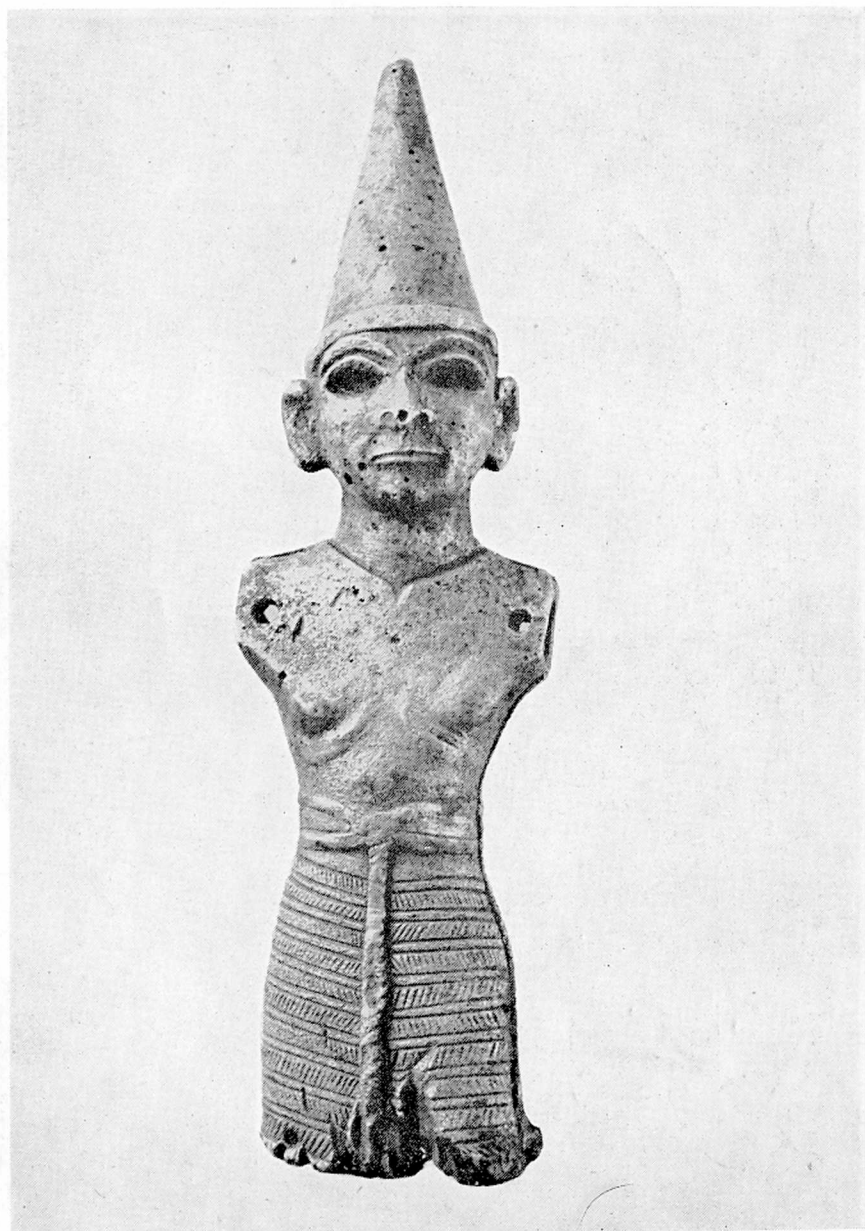
b — Belt from Old
Smyra

c — Belt from Chios

Bronze plaque from Olympia

Amasya Heykeli.
Statuette aus Amasya.

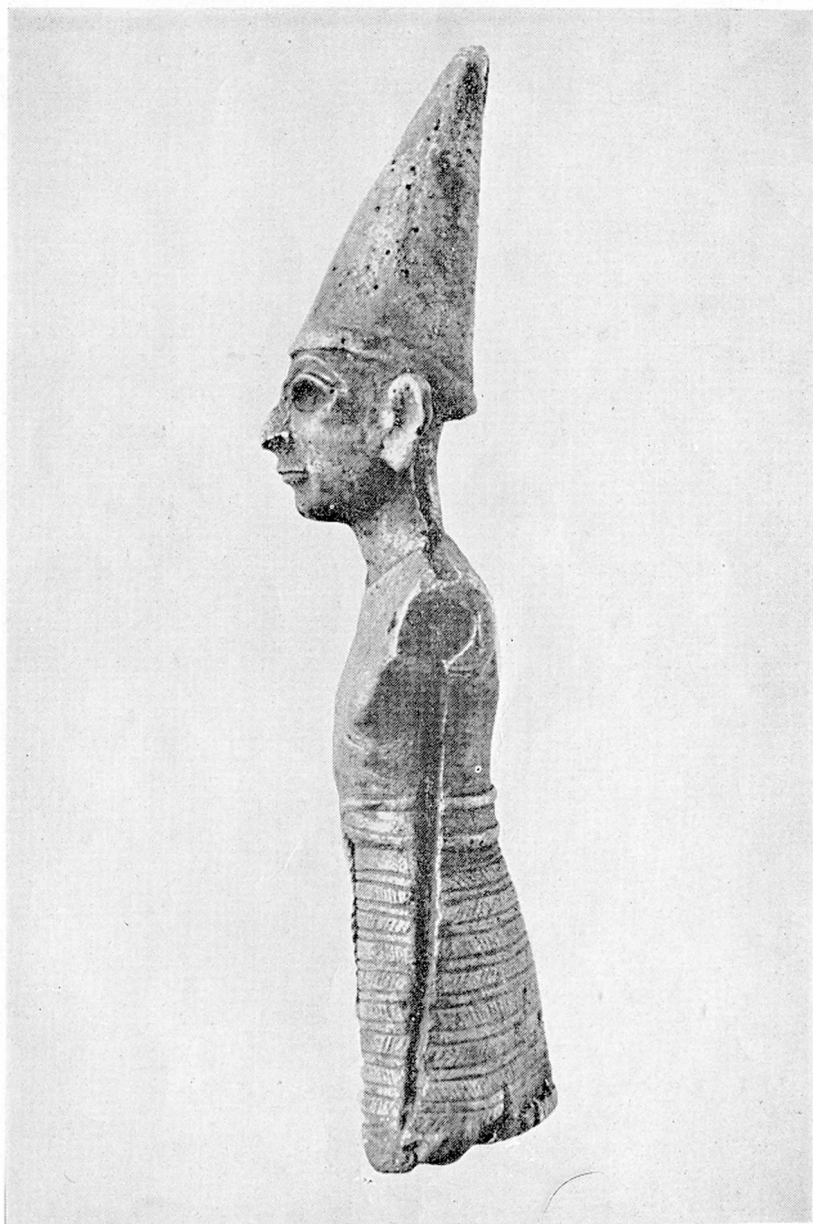
Amasya Heykeli.
Statuette aus Amasya.

Amasya Heykeli.
Statuette aus Amasya.

Amasya Heykeli.
Statuette aus Amasya.

Amasya Heykeli.
Statuette aus Amasya.

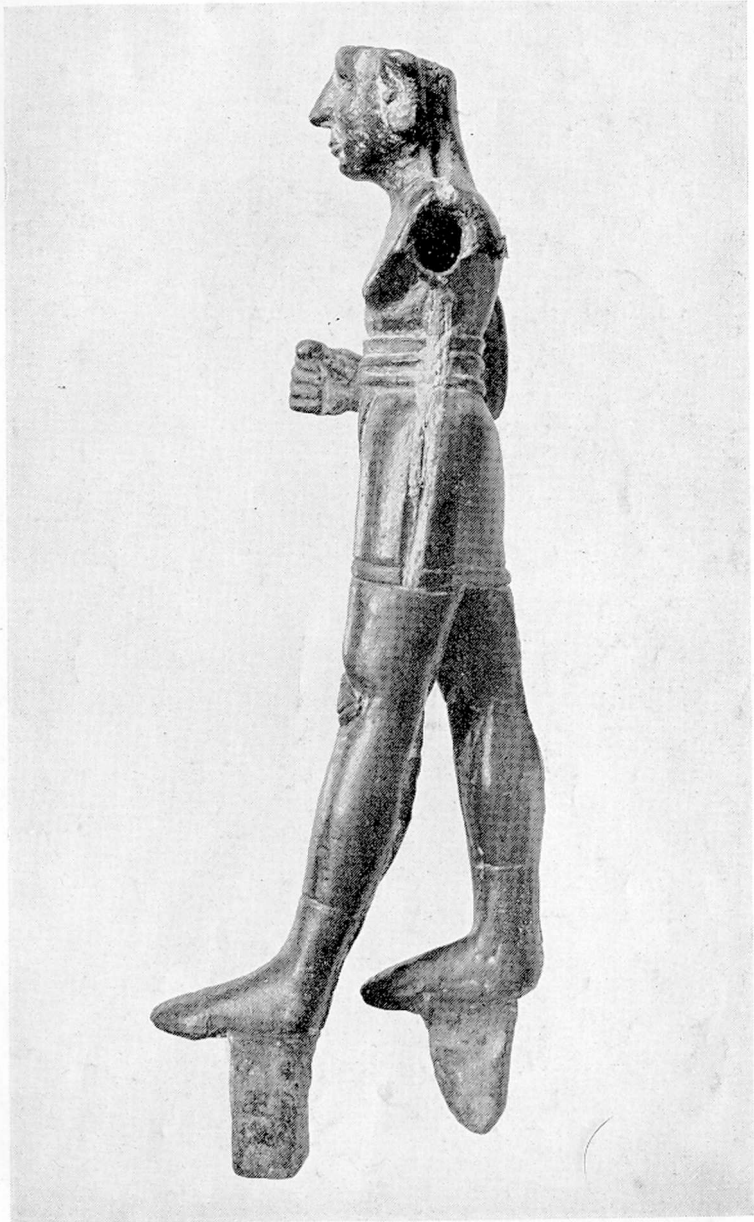
Amasya Heykeli.
Statuette aus Amasya.

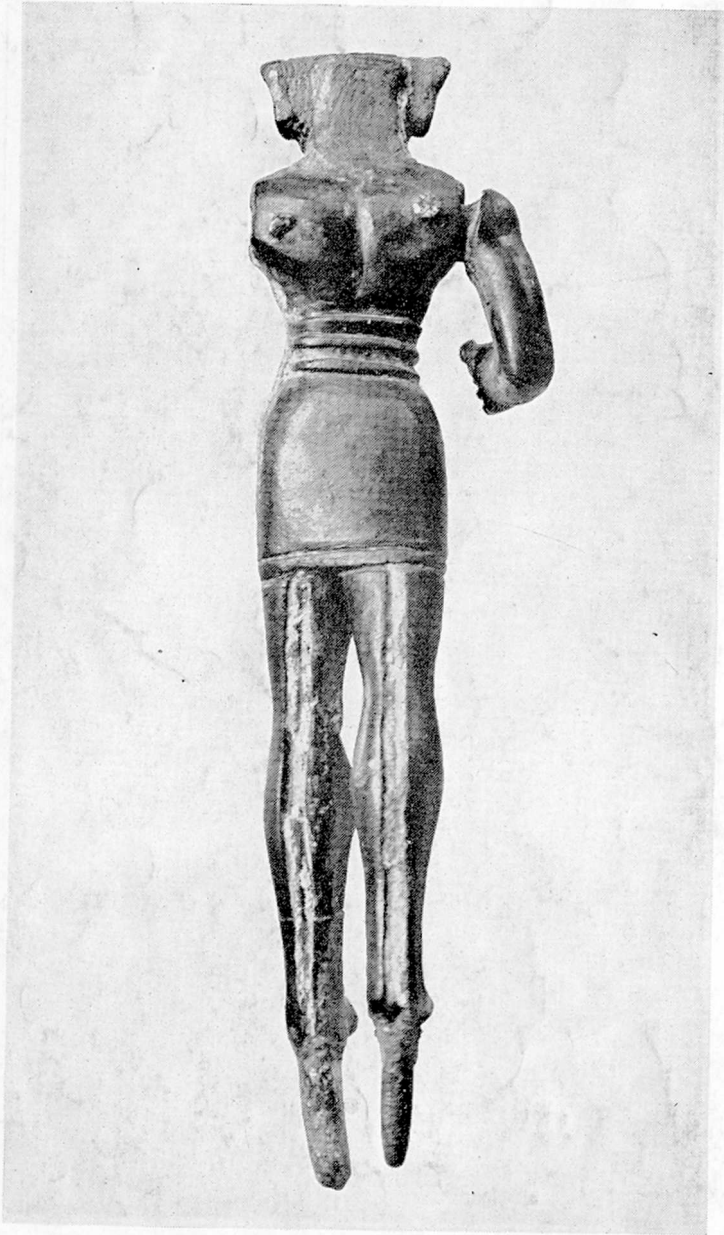
Boğazköy Heykeli.
Statuette aus Boğazköy.

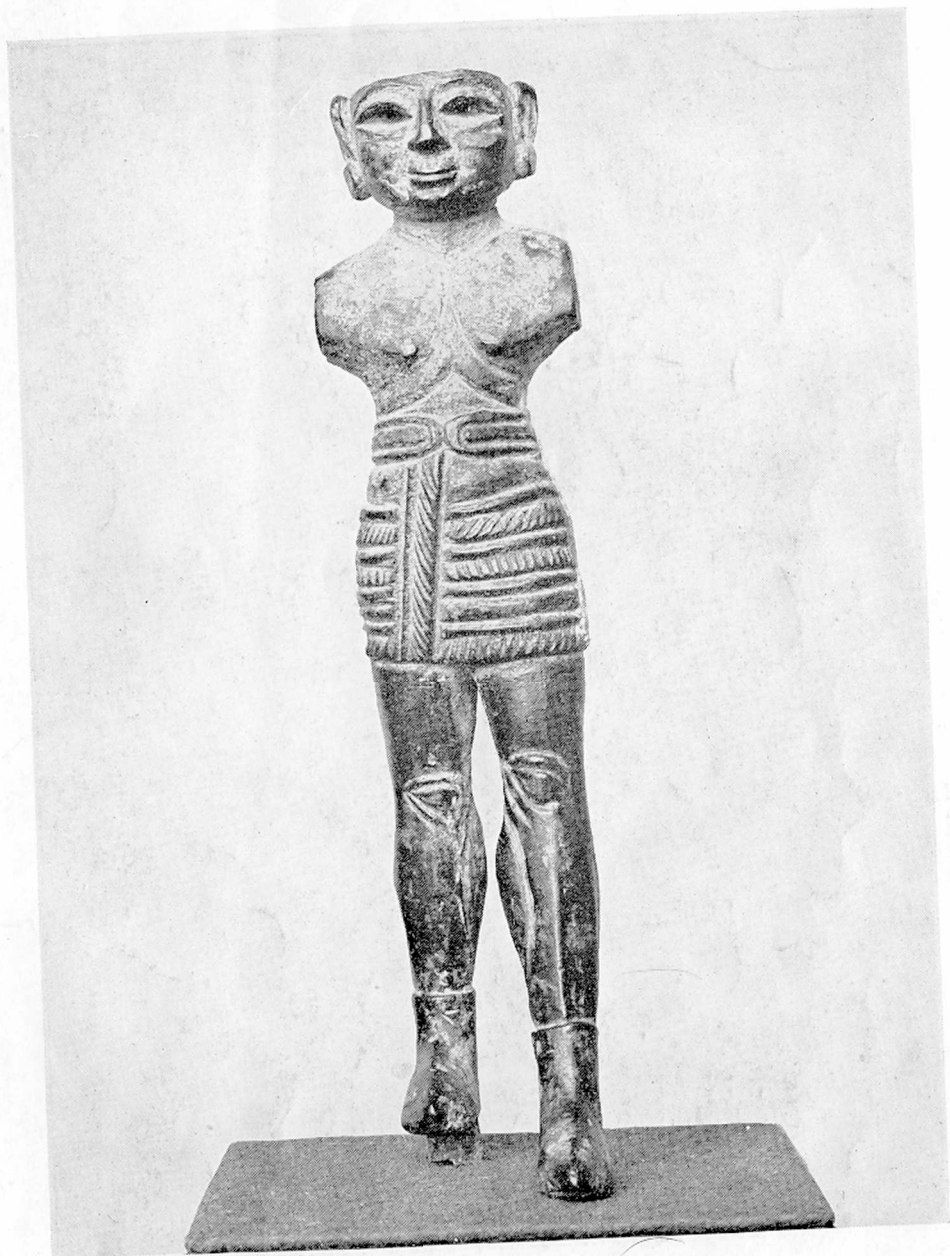
Boğazköy Heykeli.
Statuette aus Boğazköy.

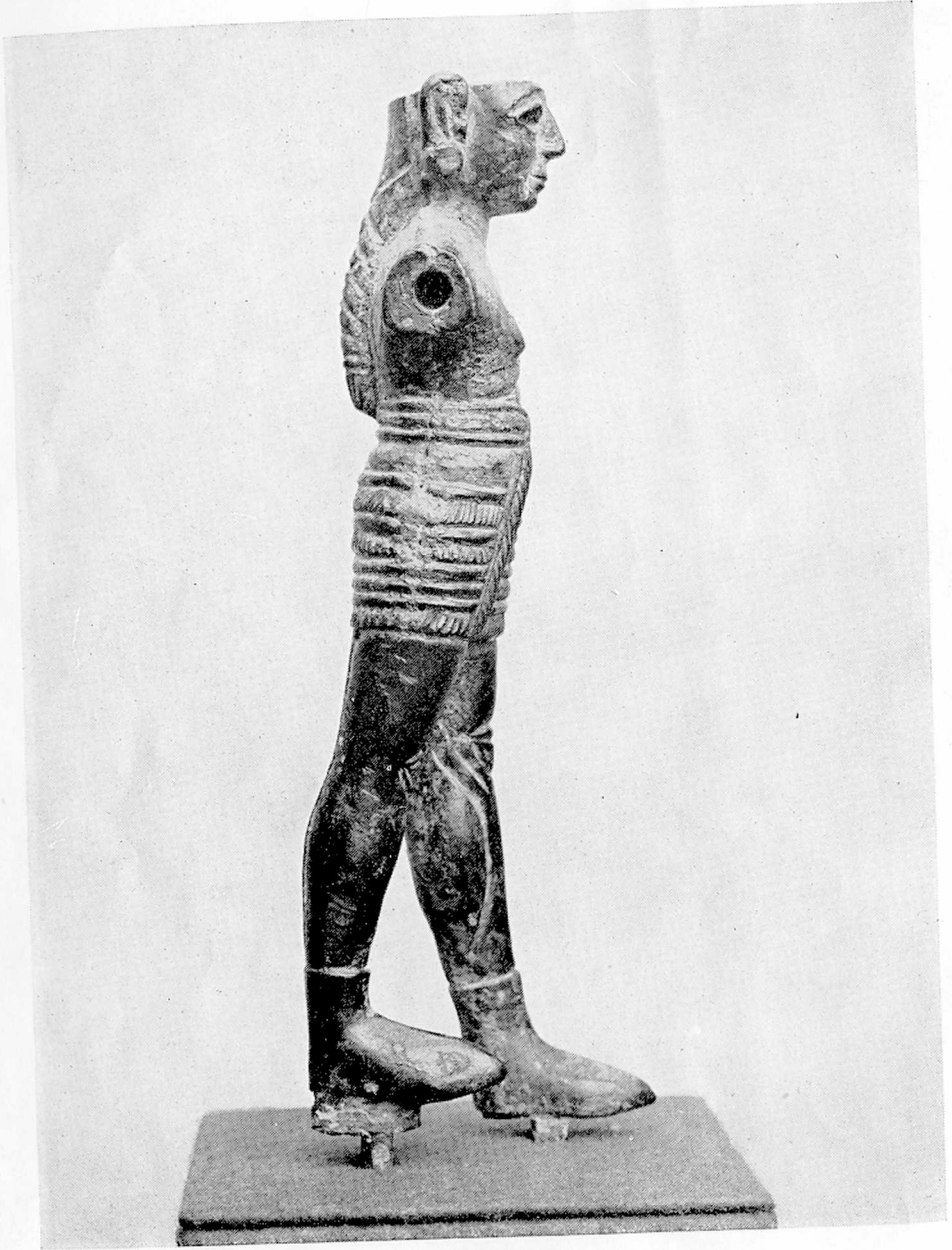
Boğazköy Heykeli.
Statuette aus Boğazköy.

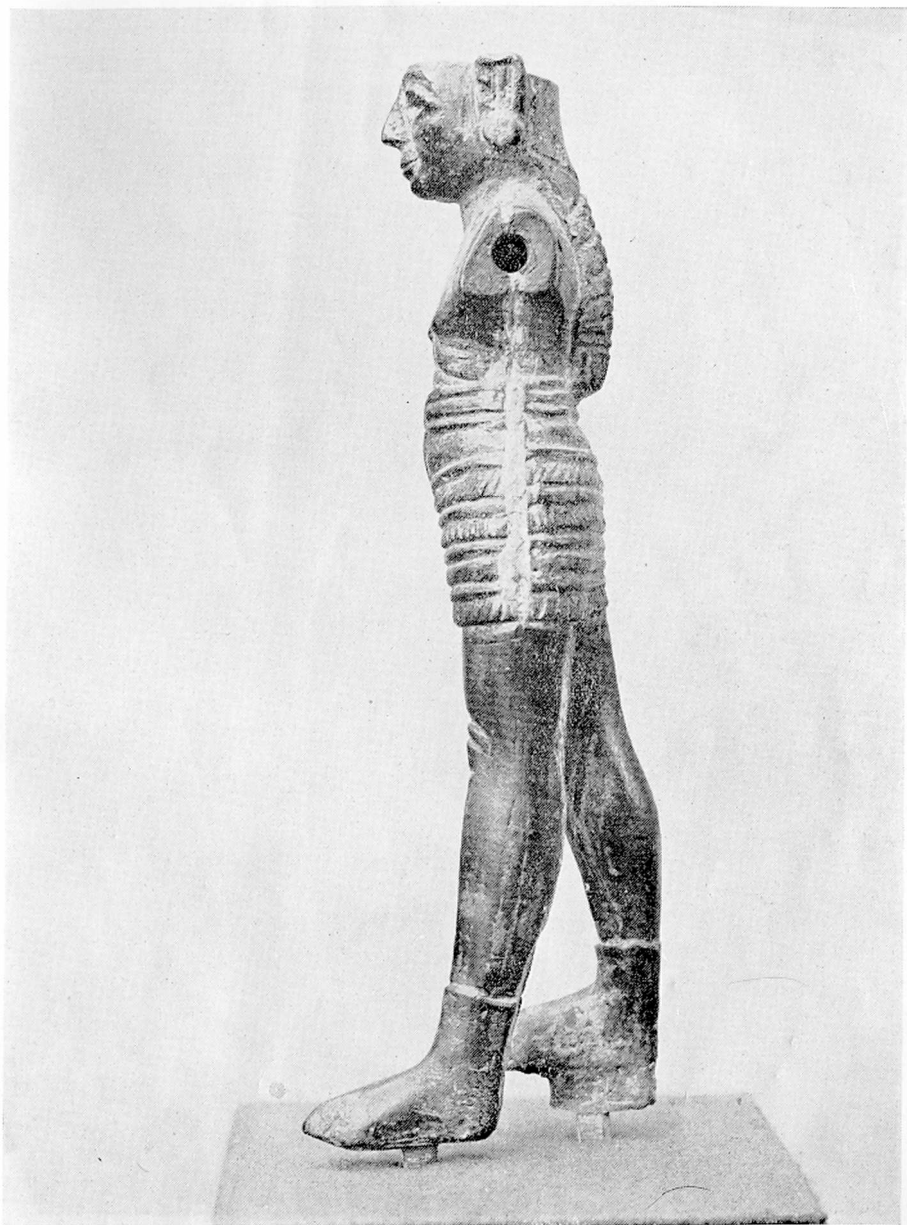
Boğazköy Heykeli.
Statuette aus Boğazköy.

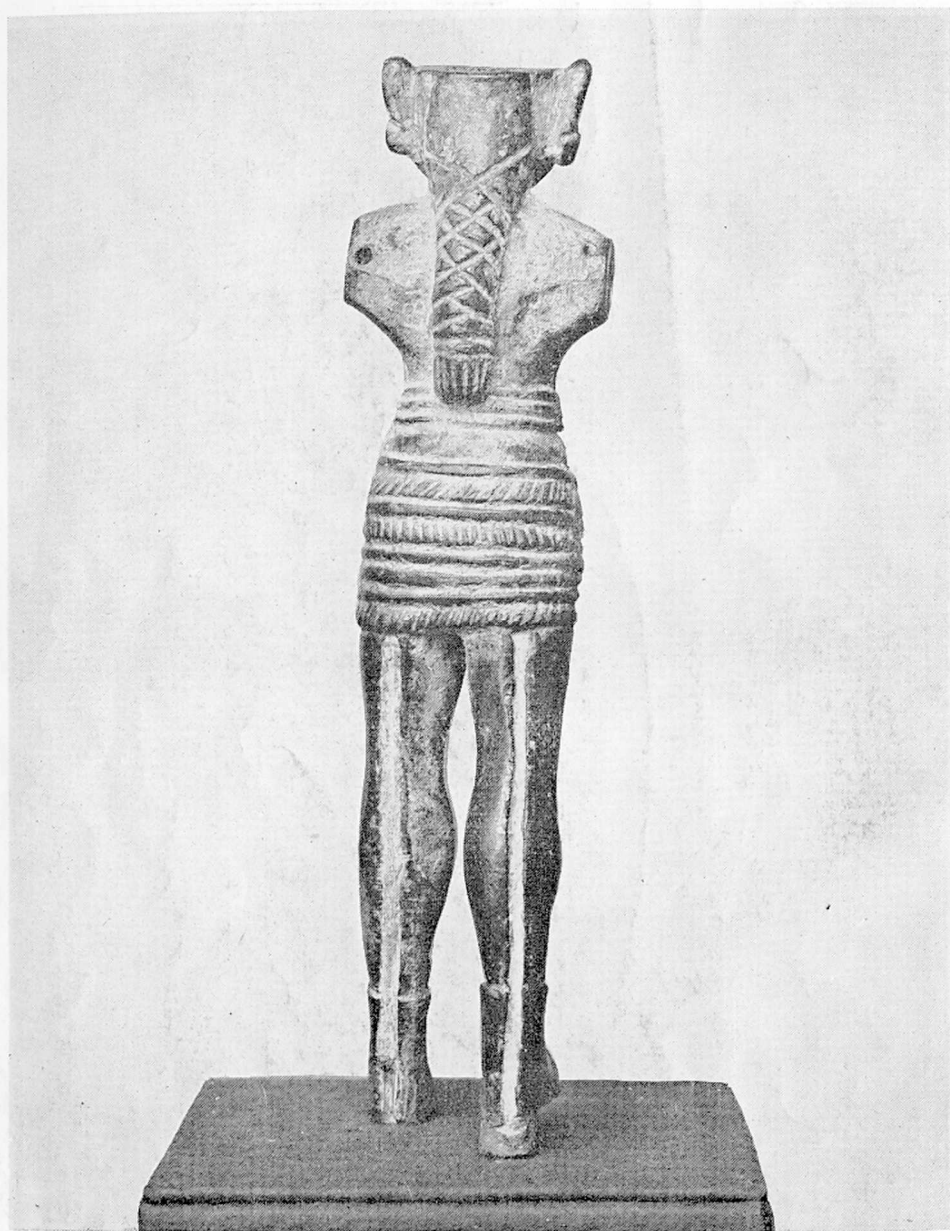
Lazkiye Heykeli.
Statuette aus Ladakiye.

Lazkiye Heykeli.
Statuette aus Ladakiye.

Lazkiye Heykeli.
Statuette aus Ladakiye.

Lazkiye Heykeli.
Statuette aus Ladakiye.

Kapı kabartması, Boğazköy.
Torrelief aus Boğazköy.

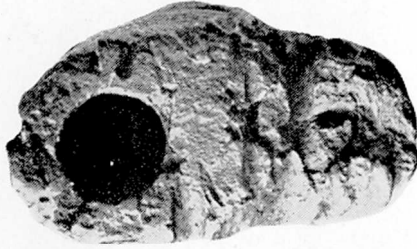
7

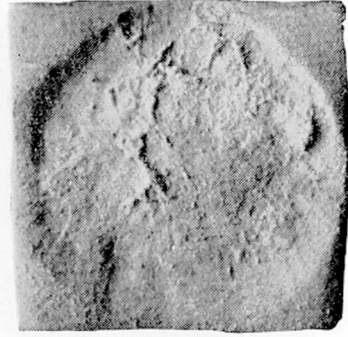
Капі кабартама, Боғазкөй.
Torrelief aus Boğazköy.

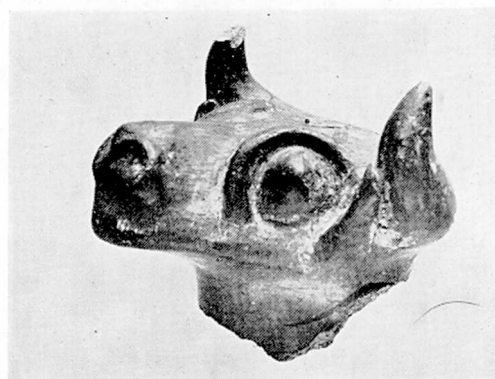
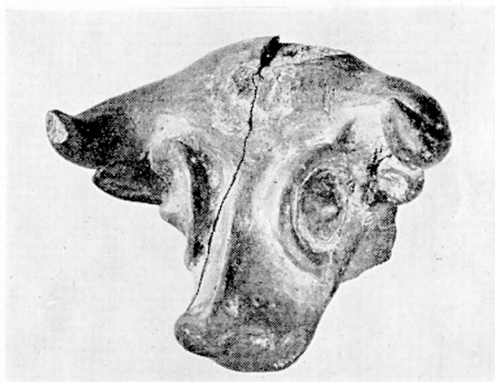
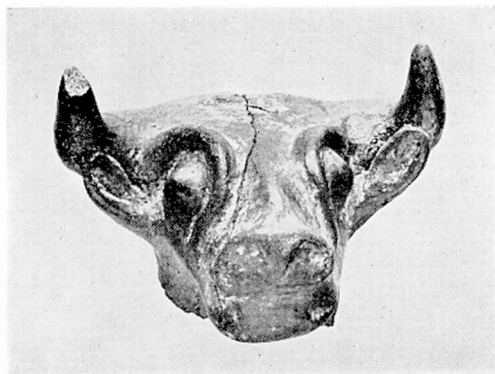
Капи каbartması, Boğazköy.
Torrelief aus Boğazköy.

1 — Amasya Heykeli, alttan görünüşü.
1 — Statuette aus Amasya, von unten gesehen.

2 — Amasya Mühürü ve baskısı.
2 — Das Siegel aus Amasya mit Abdruck.

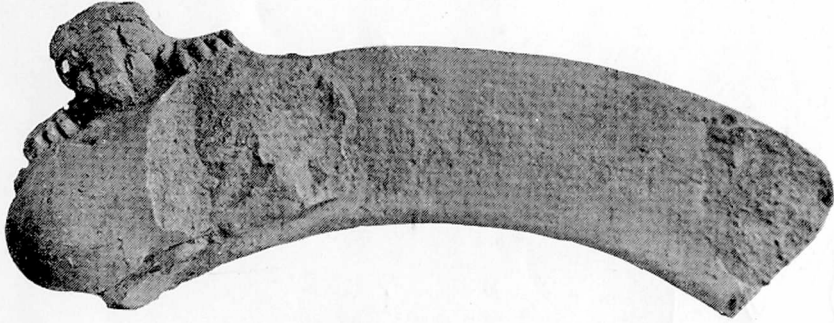
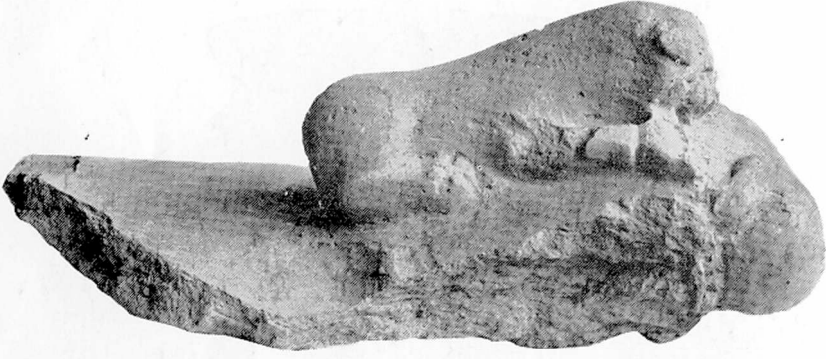
Boğa ritonu, Amasya.
Stierhryton aus Amasya.

Boğa ritonu, Amasya.
Stierhhyton aus Amasya.

Urartu küpü

Urartu küp parçaları

D. T. C. L.
KOTUPHANE.